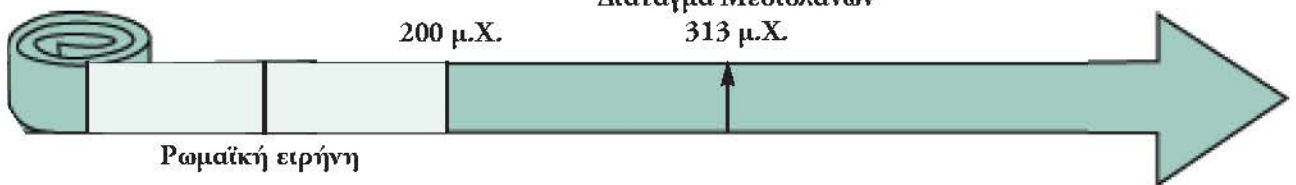

5. Μεγάλες αλλαγές στη διοίκηση της αυτοκρατορίας

Τον 3ο αιώνα μ.Χ. την αυτοκρατορία κλονίζουν εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα. Ο Διοκλητιανός εφαρμόζει την τετραρχία για τη σωτηρία της. Το διάταγμα της ανεξιθρησκίας δίνει λύση στις θρησκευτικές διαμάχες.

Γέννηση Χριστού

Η περίοδος ακμής της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας κράτησε περίπου δύο αιώνες (1ο και 2ο μ.Χ.). Από τις αρχές του 3ου αιώνα μ.Χ. όμως, τη μακρόχρονη ρωμαϊκή ειρήνη άρχισαν να κλονίζουν εσωτερικά και εξωτερικά γεγονότα, που απειλήσαν ακόμη και τη διάλυση του κράτους. Συγκεκριμένα:

- Γειτονικοί λαοί, οι **Γότθοι** στον βορρά και οι **Πέρσες** στην ανατολή, παραβίαζαν τα σύνορα, λεηλατούσαν τις ακριτικές επαρχίες και έκλειναν τους δρόμους του εμπορίου.
- Ο στρατός είχε γίνει παντοδύναμος. Οι στρατιωτικές δυνάμεις, αντί να φρουρούν τα σύνορα, στασίαζαν ή συγκρούονταν μεταξύ τους και συχνά όριζαν ή καταργούσαν τους αυτοκράτορες.
- Κάποιες ακριτικές επαρχίες της Ανατολής αποσχίστηκαν από την αυτοκρατορία και έκαναν δικά τους κράτη.
- Οι σκληροί διωγμοί κατά των Χριστιανών προκαλούσαν τη δυσαρέσκεια των πιστών της νέας θρησκείας για το ρωμαϊκό κράτος και έντονο διχασμό ανάμεσα σε αυτούς και τους οπαδούς των άλλων θρησκειών.

Ο αυτοκράτορας **Διοκλητιανός** προσπάθησε να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα με το σύστημα της **τετραρχίας**. Χώρισε δηλαδή την αυτοκρατορία σε τέσσερις μεγάλες περιφέρειες, δύο στην Ανατολή δύο στη Δύση, και όρισε για καθεμιά τον δικό της άρχοντα, με αυξημένες εξουσίες.

Το σύστημα αυτό επανέφερε ηρεμία και τάξη στο εσωτερικό του κράτους και ασφάλεια στα σύνορα από τις εχθρικές επιδρομές.

Δεν κράτησε όμως πολύ. Μετά την παραίτηση του Διοκλητιανού, οι τέσσερις **συνάρχοντες**, που αυτός είχε ορίσει, ο Κωνσταντίνος και ο Μαξέντιος στη Δύση, ο Λικίνιος και ο Γαλέριος στην Ανατολή, συγκρούστηκαν μεταξύ τους. Νικητές από τις εμφύλιες αυτές διαμάχες βγήκαν ο **Κωνσταντίνος** και ο **Λικίνιος**.

Για να δώσουν τέλος στην αναστάτωση

1. Πολλοί χριστιανοί διώχτηκαν και φυλακίστηκαν για την πίστη τους.

που είχαν προκαλέσει οι διωγμοί κατά των Χριστιανών, οι δύο **συναυτοκράτορες** υπέγραψαν στο **Μεδιόλανο** της Ιταλίας¹ το **Διάταγμα της ανεξιθρησκίας**, το 313 μ.Χ. Σύμφωνα με αυτό, κάθε πολίτης της αυτοκρατορίας μπορούσε να λατρεύει όποιον θεό θέλει. Έτσι ο δρόμος για την εξάπλωση του Χριστιανισμού άνοιξε.

Λίγα χρόνια αργότερα (324 μ.Χ.), ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος συγκρούστηκαν στην Αδριανούπολη. Νικητής από αυτή την εμφύλια διαμάχη βγήκε ο Κωνσταντίνος, ο οποίος έγινε **μονοκράτορας**.

Ο Κωνσταντίνος προχώρησε σε σημαντικές αλλαγές για την καλύτερη διοίκηση της αυτοκρατορίας:

- Αναδιοργάνωσε τον διασπασμένο από την τετραρχία στρατό.
- Διόρισε έπαρχους με πολλές εξουσίες στις περιφέρειες του κράτους.
- Οργάνωσε διπλωματικές επαφές με τους γειτονικούς λαούς.
- Έκοψε νέο χρυσό νόμισμα, που κυκλοφόρησε παντού και τόνωσε την οικονομία.
- Μετέφερε την πρωτεύουσα από τη Ρώμη στο Βυζάντιο.

Για τις τολμηρές του αποφάσεις, οι οποίες είχαν ευεργετικά αποτελέσματα για την αυτοκρατορία, οι ιστορικοί ονόμασαν τον Κωνσταντίνο Μέγα και οι χριστιανοί Άγιο και Ισαπόστολο.

2. Τετράρχες.

(Ανάγλυφο.

Άγιος Μάρκος, Βενετία)

■ Ποια από τα προβλήματα της αυτοκρατορίας προσπάθησε να αντιμετωπίσει ο Κωνσταντίνος με τα διοικητικά μέτρα που πήρε;

■ Το διάταγμα της ανεξιθρησκίας εξακολουθεί να είναι επίκαιρο και στην εποχή μας;

3. Ο Κωνσταντίνος σε νόμισμα της εποχής.

4. Το διάταγμα των Μεδιολάνων

«Εμείς, ο Αύγουστος **Κωνσταντίνος** και ο Αύγουστος **Λικίνιος** συναντηθήκαμε στο **Μεδιόλανο** και αφού σκεφτήκαμε καθαρά και σωστά αποφασίσαμε:

- Να δώσουμε στους χριστιανούς και σε όλους τους άλλους την ελευθερία ν' ακολουθούν τη θρησκεία που θέλουν, ώστε οποιαδήποτε θεότητα κι οποιαδήποτε ουράνια δύναμη υπάρχει να είναι ευνοϊκή σ' εμάς και σε όσους βρίσκονται κάτω από την εξουσία μας.
- Να μην εμποδίζεται κανείς απολύτως να ασπάζεται τη θρησκεία και τη λατρεία των χριστιανών και καθένας να μπορεί ν' αφιερώνεται στη θρησκεία που νομίζει ότι του ταιριάζει καλύτερα.»

Ευσέβιος, Εκκλησιαστική Ιστορία

¹ **Μεδιόλανο:** το σημερινό Μιλάνο.